

گفت‌وگویی
روزنامه صبا
با محمود کریمی
خالق فیلم برگزیده
جشنواره اصفهان

سینمای نوجوان هنوز زبان خود را پیدا نکرده است

در سینمای خارجی یک ژانر مشخص به نام «بلوغ» وجود دارد که کاملاً درباره نوجوانان و دغدغه‌هایشان است. این فیلم‌ها بی‌پرده، صریح و در زمین خود بچه‌ها بازی می‌کنند؛ به طوری که حتی پدر و مادرها گاهی مایل نیستند فرزندانشان آنها را ببینند، چون خیلی مستقیم و بی‌رودربایستی مسائل نوجوانان را مطرح می‌کند. ما چنین چیزی نداریم. در ایران هنوز زبان نسل نوجوان را پیدا نکرده‌ایم.

در بخشی از صحبت‌هایتان گفته‌اید نوجوان‌ها امروز بیشتر به فیلم‌های بزرگسال علاقه نشان می‌دهند. چرا؟

بله، در تعاملی که هنگام نگارش فیلمنامه با نوجوان‌ها داشتیم، متوجه شدم آنها علاقه زیادی به فیلم‌های بزرگسال دارند. نوجوانی فصل کشف هویت و پیدا کردن خود است؛ به همین دلیل تماشای آثار مطرح روز برایشان مهم است. آنها احساس می‌کنند اگر این فیلم‌ها را نبینند، از دوره خود عقب افتاده‌اند. بنابراین طبیعی است که فیلم‌های محبوبشان بیشتر از میان آثار بزرگسال انتخاب شود. این موضوع فقط مختص ایران نیست؛ در همه دنیا همین است.

به نظر شما چرا سینمای ایران نتوانسته زبان تازه‌ای برای ارتباط با نوجوانان پیدا کند؟

دلیلش روشن است: تماشاگر امروز با تماشاگر بیست سال پیش خیلی فرق دارد. نوجوان امروز بی‌حوصله‌تر است، حجم زیادی از فیلم‌ها و سریال‌های خارجی را دیده و با فرم‌های متنوع فیلمسازی آشنا شده. بنابراین نمی‌توان با همان روش‌های قدیمی برایشان قصه گفت. باید فرمول‌ها و زبان تازه‌ای پیدا کنیم. اگر این زبان تازه را بیابیم، می‌توانیم امیدوار باشیم که دوباره ارتباط برقرار شود. الان شیوه قصه‌گویی در دنیا عوض شده است. سریال‌ها و فیلم‌های خارجی چه در نوجوان و چه در بزرگسال، از نظر مدت زمان، روایت و حتی شیوه اجرا راه‌های تازه‌ای را امتحان می‌کنند. این تغییرات ناشی از تغییر سلیقه تماشاگر است و ما هم باید خودمان را با آن وفق دهیم.

در آغاز بفرمایید موفقیت «بچه مردم» در جشنواره اصفهان برای خودتان چه معنایی داشت؟

راستش این جشنواره با همه نقص‌هایی که داشته، همچنان چراغ تولید فیلم کودک و نوجوان را روشن نگه داشته است. شاید بعضی بگویند جشنواره پر از مهمانان تکراری یا داوران همیشگی است، اما به هر حال همین یک هفته در سال برای ما فیلمسازان کودک و نوجوان حکم پاتوق را دارد. اینجا فرصتی است برای دیدار دوباره، تبادل تجربه و انگیزه گرفتن. به نظرم اگرچه نور این چراغ کم شده و شاید بیشتر شبیه فانوس باشد، اما هنوز خاموش نشده. بودنش، حتی با همه ضعف‌ها، خیلی بهتر از نبودنش است. همین‌که فیلم من در چنین فضایی توانست دیده شود و جوایزی بگیرد، معنایش این است که هنوز امیدی هست.

به نظر شما، سینمای ایران چقدر توانسته با مسائل واقعی نوجوان‌ها ارتباط برقرار کند؟

اگر بخواهم صادق باشم، واقعاً در سال‌های اخیر چیزی به اسم «سینمای نوجوان» نداریم. تعداد فیلم‌هایی که مستقیماً برای نوجوان ساخته شده‌اند آن قدر کم است که اصلاً نمی‌توان درباره ارتباط این نسل با آنها حرف زد. حتی فیلم خود ما، «بچه مردم»، درباره نوجوان است، نه برای آنها. ما هنگام ساخت فیلم تحقیقی درباره خواسته‌ها و دغدغه‌های این نسل انجام ندادیم؛ رویکردمان این نبود که فیلمی برای نوجوانان بسازیم. اگر هم فیلم با استقبال مواجه شد، بیشتر به خاطر قصه جذاب و اجرای درست آن بود. به همین دلیل من معتقدم اصلاً سینمای نوجوان نداریم که بخواهیم میزان ارتباطش با این نسل را بسنجیم.

به عنوان نمونه، وقتی از من خواسته شد فیلمی برای معرفی به نوجوانان انتخاب کنم، جز «۲۳ نفر» ساخته مهدی جعفری چیزی به ذهنم نرسید. در حالی که این نسل به فیلم‌های متنوع و سرگرم‌کننده نیاز دارد. متأسفانه ما در این زمینه کار خاصی نکرده‌ایم.

در مقایسه با سینمای دنیا، وضعیت ایران را چطور می‌بینید؟

سی و هفتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان اصفهان در حالی به پایان رسید که فیلم «بچه مردم» ساخته محمود کریمی توانست بخش عمده‌ای از

جوایز مهم این دوره را از آن خود کند. این موفقیت تنها یک اتفاق جشنواره‌ای نبود؛ بلکه در متن فضایی رخ داد که سینمای کودک و نوجوان سال‌هاست با بحران کمبود تولید، ضعف مخاطب‌سازی و دوری از زیست واقعی نسل تازه روبرو است. بسیاری از منتقدان، حتی در شب اختتامیه، بر این باور بودند که چراغ سینمای کودک و نوجوان در ایران دیگر چندان بر نور نمی‌سوزد و این جشنواره بیشتر شبیه به فانوسی است که هر سال روشن نگه داشته می‌شود تا یاد آور شود هنوز چیزی از این سینما باقی است.

در چنین شرایطی، درخشش «بچه مردم» نه فقط به خاطر جوایزش، بلکه به دلیل طرح دوباره پرسش‌هایی درباره هویت سینمای نوجوان و زبان ارتباط با این نسل، اهمیت ویژه‌ای یافت.

محمود کریمی اگر چه با «بچه مردم» نخستین فیلم بلند خود را در جشنواره سی و هفتم فیلم‌های کودکان و نوجوانان روی پرده برد، اما به تعبیر خودش «فیلم اولی است، نه کار اولی». او پشتوانه‌ای از ۲۵ سال تجربه در حوزه‌های گوناگون فیلمسازی دارد؛ از ساخت یک سریال سی و چهار قسمتی برای شبکه نسیم گرفته تا تولید کلیپ و تیزر، همکاری در برنامه خندوانه و همچنین فعالیت به عنوان کارگردان یونیت دو در سینما. همه این تجربه‌ها همچون یک کارگاه عملی، دست به دست هم داده‌اند تا کریمی در «بچه مردم» روایتی معتدل و پخته را پیش روی مخاطب قرار دهد. در گفت‌وگوی پیش‌رو، او از مسیر پرپیچ و خمی که تا ساخت «بچه مردم» طی کرده می‌گوید؛ از وضعیت سینمای نوجوان در ایران، از دلایل موفقیت فیلم و از آینده‌ای که برای سینمای کودک و نوجوان تصور می‌کند.

مهدیه مالکی

گفت‌وگو

